

Til: Gjøvik kommune
Fra: Norconsult
Dato 2022-08-24

KU-tema nærmiljø og friluftsliv - Hovdetoppen

Innledning

Hovdetoppen ligger midt i Gjøvik by, og har dermed god tilgjengelighet for utøvelse av friluftsliv fra alle sider. Innenfor planområdet og dets influensområde går det mange stier, som er godt brukt. I nord ligger Fastland som er et mye besøkt utendørs badeanlegg i sommersesongen og mot øst ligger Bassengparken med løypenett opp mot Øverby og marka. Fra Hovdetoppen og nordover ligger en alpinbakke med skitrekk, som er et mye brukt anlegg i vintersesongen. Det er store muligheter for utøvelse av friluftsliv i dag, men er nok lite kjent bortsett fra de faste brukerne av området. Området har ingen tydelige adkomstveger/stier og med planen for Hovdetoppen kan dette bli bedre tilrettelagt.



Figur 1 Hovdetoppen med stupetårnet på Fastland i forkant og alpinbakken Hovdebakken i bakgrunnen (Foto: Norconsult)

Vurdering av virkninger

De viktigste virkningene vil være hvordan etableringen av ny aktivitet og boliger vil gi økt tilgang til dagens friluftsområder. Det vil videre bli vurdert konsekvenser av å tilrettelegge friluftsområdene på Hovdetoppen for ytterligere bruk. Influensområdet defineres som planområdet med tilgrensende byggeområder og LNF-områder.

Metode

For kartlegging av bruken av friluftsområdet har dette vært tema på både åpent møte og arbeidsverksted (ref. punkt 6.2 Medvirkning, informasjon og planprosess). For utredningen er danner metoden i Statens vegvesens håndbok V712 (2014) grunnlaget. Veileder fra Miljødirektoratet, M98-2013 Kartlegging og verdsetting av friluftsområder er benyttet som en del av fastsetting av verdi for området.

- Fase 1; fastsette og beskrive verdien av et område eller miljø. Fastsette et naturlig influensområde.
- Fase 2; vurdering av omfang som tiltaket vil ha på området eller miljøet, innenfor influensområdet.
- Fase 3; vurdering av konsekvens (positiv eller negativ) som tiltaket vil ha på influensområdet, for det enkelte fagtema.

Konsekvensvifta fra håndbok V712 (2014) gir en metode for sammenstilling av verdi og omfang.

Nærmiljø og friluftsliv er begreper i dagligtalen, men er samtidig begreper som kan defineres på flere ulike måter. Begge begrepene er knyttet til mennesker som brukere og/ eller beboere, og til de fysiske omgivelsene som har betydning for dem.

- ❖ *Nærmiljø* defineres som menneskers daglige livsmiljø, herunder områder og ferdselsårer som ligger i umiddelbar nærhet fra der folk bor (Klima- og miljødepartementet 2013) og områder der lokalbefolkningen til daglig ferdes til fots eller på sykkel.
- ❖ *Friluftsliv* defineres som opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse. I dette kan regnes både naturterreng og rekreasjonsareal i tettsteder (St. melding nr. 39 2000-2001).

Temaer som belyses er:

- ❖ Tiltakets påvirkning på mulighetene for uteopphold og rekreasjon
- ❖ Evt. behov for avbøtende tiltak

Alternativer

Det er vurdert to alternativer i konsekvensutredningen:

1. Utbyggingsalternativ 1 – Hovdetoppen bli brukt som i dag. (0-alternativet)
2. Utbyggingsalternativ 2 – Trinnvis utbygging av bebyggelse toppområdet, samt full utbygging av boliger på veg opp til toppen.

Beskrivelse av dagens bruk og situasjon

For området er det valgt å se på nærmiljø og friluftsliv som et samlet begrep, da det er vanskelig å skille disse to for et sentrumsområde som Hovdetoppen utgjør. Området er et kompakt område som i stor grad er nærmiljø samtidig som det er et friluftslivsområde.

Området utgjør ca. 240 daa og ligger omkranset av boliger, Brusveen gård og vannene Bassengparken og Hovdetjern.

Adkomstveg til Hovdetoppen er via Hovdevegen som går opp til vanntårnene og brøytes på vinterstid. Vegen er stengt med bom rett ovenfor Fjellstien slik at området er helt bilfritt.



Figur 2 Flyfoto av Hovdetoppen. Veger er markert med grått. Alpinbakken i nord. Hovdevegen går rundt ruinene og til vanntårnene sentralt i bildet. Området for øvrig er preget av tett skog.

Videre går det en sti fra Hunnshovde som leder opp mot Hovdetoppen, denne er også stengt med bom, men driftes ikke på vinterstid.

Hovdetoppen med omkringliggende skogsområde er preget av et omfattende stinettverk. Dette nettverket er ikke skiltet og er laget ved hjelp av hyppig bruk.



Området er ikke belyst med unntak av alpinbakken når den er i drift. Den har flombelysning for kveldskjøring

Vegen fra krysset med Hovdevegen og Fjellstien sørover til Evry er også vinterbrøytet. Vegen følger kotehøyden. Den gir en god utsikt ned mot byen og utover Mjøsa i vid vinkel da vegen krysser området øst for ruinene som er åpent terreng uten skog.



Det er registrert spor av kjøretøy utenfor vegene i området som trolig følger stier som ikke brøytes.





Ruinene er populært turmål blant barn som bruker området. Anlegget slik det fremstår i dag med ruinene kan gi en spennende ramme for lek og rollespill. Fra toppen av ruinene har man også en god oversikt over sentrum som er et yndet turmål for små og store. Området har vært benyttet som konsertarena på sommerstid og brukt som kulisse for den lokale innspillingen av filmen Nissene på Hovdetoppen. Hovdetoppen med ruinene har stor symbolverdi for Gjøvik og befolkningen har et stort engasjement for fremtidig bruk av området.



Figur 3 I forbindelse med konserter på ruinene ble det for noen år siden ryddet i skogen nedenfor for å åpne utsikten mot bykjernen og Mjøsa. Dette er i ferd med å gro til igjen. (Foto: Norconsult)



Figur 4 Hovdebakken sentralt i bildet, tennisbanene til venstre, Fastland til høyre. (Foto: Norconsult)

Hovdebakken blir benyttet sommer og vinter. Turstien opp bakken vitner om hyppig bruk. På vinteren drifter Gjøvik skiklubbs alpingruppe anlegget som har snøproduksjonsanlegg og enkel skålheis. Ved foten av Hovdebakken finnes tennisanlegg og Fastland, et åpent friluftsbad. Her holdes blant annet barnas vinterfestival som arrangeres av lokale Fastlands- og Hovdeentusiaster. Friluftsbadet Fastland driftes av Gjøvik kommune som også omfatter grillplass, lekeplass, strandvolleyballbane og en kiosk med toaletter.



Figur 5 Turkart som viser skiløype (gul+rød), sykkelreuter (burgunder), pilegrumsrute (blå) (kilde: Gjøvik kommune)

Turkart som viser det registrerte løypenettet rundt Hovdetoppen. Sykkel- og gangstier er stort sett lagt langs veg. Skiløypene ligger i marka. Lite merkede og tilrettelagte turløyper til, i og over Hovdetoppen er en terskel for å få flere til å bruke området. Hovdetoppen kan virke vanskelig å nå fra nord og øst da man må benytte gatenettet som snor seg oppover i lange løkker og det mangler skilting. Fra Hovdetoppen og mot Mjøsa er der derfor dårlig tilrettelagt for gående. Mot vest er det sammenhengende grønnstruktur med løypenett fra Hovdetoppen, via Bassengparken og østover mot Øverby og marka som grusveg på sommeren og skiløype på vinteren.



Figur 6 Den norske turistforening sitt kartverktøy Ut.no viser et omfattende sti- og løypenettverk rett vest for Hovdetoppen som kobler sentrum mot de store friområdene på Øverby og videre vestover. Derimot er det dårlig med kartlagte løyper over selve Hovdetoppen.



Tilgjengelige turkart viser dårlig med sti- og løypenett over Hovdetoppen, men i området er det skiltet ruter over toppen.



Figur 7 Informasjonsskilt om løypenett på toppen av Hovdetoppen (Foto: Norconsult)



Figur 8 Barnetråkkregistreringer viser hvilke områder som er mest brukt som gangakser (tykke strek), hvilke områder barn og unge opplever som utrygge (rødt) og områder de oppholder seg på fritiden (grønt) (Kilde: Gjøvik kommune)

Deler av planområdet er et viktig område for barn og unge i Gjøvik viser registreringer fra blant annet barnetråkk. Vegene rundt Hovdetoppen er skoleveg fra Brusvehagen/Brusvefaret og Kråkjordet til Gjøvik skole. Etter barnetråkkregistreringene er det etablert Gjøvikregionen International School på Campus Gjøvik som dermed doubler antallet barneskoler i nærheten til Hovdetoppen. I tillegg til skolene er det 7 barnehager som omkranser Hovdetoppen og bruker området i større og mindre grad. En undersøkelse blant barnehagene og Gjøvik skole viser at hele området rundt Hovdetoppen er i mye bruk og ansett som en viktig læringsarena.

Hunnshovde barnehage opplyser at de bruker skogen og ruinene som et bortimot ukentlig turmål og til lek. Området er spesielt mye brukt på høsten. Barnehagen bruker også området Bassengparken mye og har et ønske om gapahuk i skogen rundt Hovdetoppen.

Kråkjordet barnehage bruker hele området mye i løpet av et år. Ruinene påpekes som spennende for ungene, for øvrig bruker de skogen mye, spesielt i perioden vår-høst når det er bart. På vinteren er de mye og aker i Hovdebakken.

Gjøvik barnehage har 6 avdelinger og bruker området flere ganger i uka. De er overalt rundt Hovdetoppen, de største har størst radius og de minste bruker skogsområdene mest langs Hovdevegen mot toppen. Ruinene er et populært målpunkt for turene også for Gjøvik barnehage.



Figur 9 Hovdetoppen er omkranset av barnehager og skoler som i varierende grad bruker området aktivt på dagtid (Kartweb Gjøvik kommune)

Tongjordet barnehage bruker området 1-2 ganger pr. uke avhengig av været. Det er de største barna som bruker området mest, spesielt førskolegruppen. De tar seg til området ved bruk av vårstien bak Evry. Barnehagen ønsker å bruke området mer og mener barn i større grad trenger motoriske utfordringer som skogen kan gi de form av ulendt terreng, stubber å klatre på mm som ikke i samme grad finnes i en opparbeidet og bearbeidet lekeplass. De bruker skogen mye og går ofte til et fast sted som utgangspunkt for videre lek og læring i skogen.

Soppen barnehage bruker Hovdetoppen i mindre grad enn de andre barnehagene, 1-2 ganger i måneden. Når de er på tur er det skogen som er målet.

Gjøvik skole opplyser at både de og SFO bruker Hovdeområdet mer enn 1 gang i uka. Området anses som svært viktig for skolen som er en byskole og har et uteområde preget av asfalt. Alle trinn ved skolen bruker området, og hyppigst er 1-4 trinn og innføringsklassen. Innføringsklassen bruker

området og turene også som kulturell læring. Skolen er ivrige brukere av hele område inkludert Fastland, Hovdebakken og Bassengparken i tillegg til Hovdetoppen. Skolen har nylig opplevd trafikkulykke med påkjørsel av elever med bil i forbindelse med tur opp til Hovdetoppen.

Frivillighetssentralen på Gjøvik er lokalisert i Furubakken. De opplyser på sin nettside at de har ukentlige turgrupper. Det er derfor grunn til å anta at de bruker området på og rundt Hovdetoppen i tillegg til Mjøsområdet og andre turmål i nærområdet.

Området er verken angitt som kartlagt friluftsområde, verdsatt friluftsområde eller statlig sikra friluftsområde (kilde: Gjøvik kommune).

I miljødirektoratets veileder M98-2013 for kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder er det angitt 11 områdetyper for friluftsliv. Det er viktig å ivareta et bredt spekter av områder med forskjellige kvaliteter for å ivareta målet om at alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv i nærmiljøet og naturen ellers. Vi vurderer at Hovdetoppen har 3 av disse områdetypene; nærturterreng, leke- og rekreasjonsområde og grønnkorridor, se tabellen under, og at man bør tilstrebe å bevare disse kvalitetene i størst mulig grad.



Områdetyper	Kriterier som Hovdetoppen oppfyller
Nærturterreng	Med nærturterreng menes vegetasjonskledde områder på mer enn 200 daa. Områdene skal være tilknyttet byggeområder som f.eks. boligområder, skoler og barnehager, og ligge i gangavstand fra disse. De er vanligvis naturlig avgrenset av veier, bebyggelse eller dyrket mark. <i>Etter hogst er vegetasjonsdekningen redusert i vesthellinga av toppen.</i>
Leke- og rekreasjonsområde	De viktigste leke- og rekreasjonsområdene ligger innen 200 meter fra boliger, skoler og barnehager, og det skal være en trygg tilgang til disse områdene. (Trygg = uten å måtte krysse sterkt trafikkert vei med ÅDT > 2000 og hvor hastigheten er mer enn 30 km/t).
Grønnkorridor	Grønnkorridorer kan også koble boligområdene med skoler, barnehager, lekeplasser, arbeidsplassen, butikken og sentrum. Slike korridorer skal ha et grønt hovedpreg.
Marka	-
Strandsone med tilhørende sjø og vassdrag	-
Jordbrukslandskap	-
Utfartsområde	-

Store turområder med tilrettelegging	-
Store turområder uten tilrettelegging	-
Særlige kvalitetsområder	-
Andre friluftslivsområder	-

Verdsettingskriterier						
		1	2	3	4	5
Brukerfrekvens	Hvor stor er dagens brukerfrekvens?	Liten	Noe	Middels	Ganske stor	Stor
Regionale og nasjonale brukere	Brukes området av personer som ikke er lokale?	Aldri	Neste aldri	Middels	Ganske ofte	Ofte
Opplevelseskvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter? Har området et spesielt landskap?	Ingen	Litt	Middels	Ganske mange	Mange
Symbolverdi	Har området en spesiell symbolverdi?	Ingen	Litt	Middels	Ganske stor	Stor
Funksjon	Har området en spesiell funksjon (atkomstzone, korridor, parkeringsplass el.)?	Ikke spesiell funksjon	Noe spesiell funksjon	Middels funksjon	Ganske spesiell funksjon	Spesiell funksjon
Egnethet	Er området spesielt godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til?	Dårlig	Ganske dårlig	Middels	Ganske godt	Godt
Tilrettelegging	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper?	Ikke tilrettelagt	Litt tilrettelagt	Middels tilrettelagt	Ganske godt tilrettelagt	Høy grad av tilrettelegging
Kunnskapsverdier	Er området egnet i undervisningssammenheng eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskaplige kvaliteter?	Få	Ganske få	Middels	Ganske mange	Mange
Lydmiljø	Har området et godt lydmiljø?	Dårlig	Ganske dårlig	Middels	Ganske godt	Godt
Inngrep	Er området inngrepsfritt?	Utbygd	Ganske utbygd	Middels	Ganske inngrepsfritt	Inngrepsfritt
Ustrekning	Er området stort nok for å utøve de ønskede aktivitetene?	For lite	Mangler mye	Mangler noe	Mangler lite	Stort nok
Tilgjengelighet	Er tilgjengelig god, eller kan den bli god?	Dårlig	Ganske dårlig	Middels	Ganske god	God
Potensiell bruk	Har området potensial utover dagens bruk?	Liten	Ganske liten	Middels	Ganske stor	Stor

Figur 10 Verdsettingskriterier etter M98-2013 angir at området ha verdi som A Svært viktig friluftsområde

Verdivurdering

Områdets sentrale plassering i Gjøvik gjør at området har svært stor verdi ved at det ligger nært mange av Gjøviks innbyggere. Formen på toppen som gjør at man kommer opp i høyden og får en flott utsikt over byen, Mjøsa og flatbygdene i innlandet, gir også området svært stor verdi. Naturopplevelsen som kan oppleves så nært bysentrum verdsettes også høyt.

Verdien av friluftsliv og nærmiljø:

Ubetydelig/
ingen verdi Liten
verdi Middels
stor verdi Stor
verdi Svært
stor verdi

|-----|-----|-----|-----|-----|



Omfang og konsekvens

Utbyggingsalternativ 1 (0-alternativ) Hovdetoppen bli brukt som i dag.

Med dagens bruk vil omfanget avhenge av i hvilken grad det er vilje til å skjytte området og evt. gjøre forbedringer i forhold til dagens situasjon. Det er behov for å holde nede vegetasjon for å opprettholde utsikt. Skjøtselsbehovet vil også kunne øke etter hogst av den vestre delen av toppen.

Samtidig vil dagens situasjon ikke medføre noen endring i fht. framtidig mulighet for bruk. Omfanget vurderes derfor samlet sett som **intet**.

Omfang friluftsliv og nærmiljø:

Stor Middels Lite Intet Lite Stor
negativ negativ negativ positiv positiv

|-----|-----|-----|-----|-----|



Konsekvens for utbyggingsalternativ 1 (0-alternativet)

Området blir bestående som i dag med eksisterende løypenett, turstier og bruk. Manglende skjøtsel av vegetasjon og generelt manglende prioritering av tilrettelegging kan trekke litt ned. 0-alternativet vurderes derfor å få liten eller ingen konsekvens.

Utbyggingsalternativ 2, Trinnvis utbygging av bebyggelse toppområdet, samt full utbygging av boliger på veg opp til toppen.

Omfang friluftsliv og nærmiljø:

Siden det er stor forskjell på omfanget er det valgt å se på delområder hver for seg og så sammenstille omfanget.

Delområde	Beskrivelse	Omfang
-----------	-------------	--------

Ny bolig del mot vest	• Utbyggingen av boliger og veger medfører omdisponering av ca 50 daa skogsareal. • 150-250 boenheter • Forbedret tilgang til toppområdet, spesielt for bevegelseshemmede. • Flere forbindelseslinjer ut i det grønne og flere som får glede av nærheten til det grønne • Støy fra trafikk og aktivitet i området	Middels negativ
Bysida av toppen	• Forbedret tilkomst til toppen og opplevelseselementer underveis • Store deler som ikke berøres	Stor positiv
Selve toppområdet (næringstomt og vannforsyning)	• Nytt høydebasseng på ca 700 m2 • Frigjøring av areal til grøntområde når det gamle bassenget rives • Går fra lite opparbeidet til mye opparbeidet • Muligheter for å utvikle utsikten (på terreng, på nytt høydebasseng etc.) • Nytt/retablert turmål (restaurant mm) • Støy fra trafikk og aktivitet i området • Svært avhengig av kvaliteten på det som etableres.	Lite positivt
Området mellom alpinbakken og nytt boligområde	• Gangvegforbindelser forbedres • Avskoging gir mulighet for å etablere aktivitetsområder	Lite positivt
Samlet		Lite positivt

Stor negativ Middels negativ Lite negativ Intet Lite positiv Stor positiv

|-----|-----|-----|-----|-----|-----|



Konsekvens for utbyggingsalternativ 2

Avhengig av tilrettelegging i området vil området kunne oppleve økt bruk. En utbygging vil gi et nytt turmål, som kanskje fanger nye grupper. Utbyggingen av toppen vil medføre store endringer men hvor store konsekvensene blir avhenger både av utformingen av bygget med omgivelser og graden av tilrettelegging i forhold til de kvalitetene som finnes der.

Store deler av Hovdetoppen vil ikke berøres direkte av utbyggingen og utbyggingen vil føre med seg en del positive tiltak som kan øke attraktiviteten.

Med bakgrunn i konsekvensene for den mer uberørte naturopplevelsen og muligheter for aktivitet på toppområdet vil påvirkes og totalt vurderes konsekvensen for utredningstemaet som **liten positiv konsekvens**. En forutsetning for denne vurderingen er at de elementene som trekker i positiv retning etableres.

Avbøtende tiltak

Tilrettelegging for tilgjengelighet rundt toppen og tilgang til utsiktspunkter på bysida av toppen er viktige avbøtende tiltak. Det er også viktig å opprettholde og forbedre tilgjengeligheten inn og ut av området. Sammenkobling mot nærliggende turområder og ikke minst mot byen vil være med på løfte bruken av området.

Miljøprogram

På grunnlag av momenter som framkommer i konsekvensutredningen, skal det vurderes utarbeidet et miljøprogram i samarbeid med Gjøvik kommune og relevante fagmyndigheter.

Et miljøprogram fastsetter miljømålene som skal legges til grunn for valg av tiltak i prosjekt, og skal utarbeides tidligst mulig i prosjektets livsløp. Miljøprogrammet beskriver hvilke tiltak som ivaretar miljømålene. Miljøprogrammet vil danne grunnlaget for et senere miljøoppfølgingsprogram, som vil være naturlig å utarbeide i forbindelse med rammesøknaden. Et miljøprogram vil sikre at de ulike hensynene som framkommer gjennom KU-arbeidet og offentlig ettersyn av planen blir tatt med videre i planlegging og bygging. Målet er at tiltaket, både anleggs- og driftsfasen, skal gi minst mulig ulempe for miljøet og berørte parter.

V4	2022-08-24	For behandling	STRAD	ArD	ArD
V3	2018-12-19	For behandling	STRAD	ArD	ArD
V2	2018-04-05	For kommentar	STRAD	ArD	ArD
V1	2018-01-03	For kommentar	STRAD	ArD	ArD
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.